

בס"ד

בית ספר "מורשה" – ברכיה

הלכה יומית לחג סוכות

שלוש רגלים – שלשת החגים: פסח, שבועות וסוכות, בהם יש מצוה של "עליה לרגל" (עליה לבית המקדש) בזמן שבית המקדש היה קיים. ("רגל" מלשון פעם. שלוש רגלים = שלש פעמים בשנה).

יום טוב – יום חג מן התורה האסור בעשיית מלאכה; ראש השנה, סוכות, שמיני עצרת (שמחת תורה), ראשון של פסח, שביעי של פסח (אחרון של פסח) ושבועות.

יום טוב שני של גלויות – בחוץ לארץ עושים כל יום טוב שני ימים, לכן מתווסף יום שני לחג (הראשון) של סוכות. יום נוסף לשמיני עצרת (– שמחת תורה), יום שני לחג (הראשון) של פסח, יום נוסף לשביעי של פסח (– אחרון של פסח) ויום שני לחג השבועות. ראש השנה בלבד הוא בן שני ימים גם בארץ ישראל.

מלאכת אוכל נפש – מלאכות מסוימות לצורך גוף האדם, בעיקר לצורך אכילה, האסורות בשבת אך מותרות ביום טוב, כגון: לישה, אפיה, בישול, הדלקת אש (מאש קיימת בלבד) והוצאת חפצים מרשות לרשות. שאר המלאכות, כולל איסורים שאסרו חכמים, אסורות ביום טוב כמו בשבת.

סוכה – החל מליל ט"ו בתשרי חייב אדם לקבוע את דירתו בסוכה במשך שבעה ימים, והטעם מפורש בתורה: "כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים". עיקרה של הסוכה הוא ה"סכך" העשוי מענפים או קרשים שלא שימשו לכלי או למלאכה והמיצל על רוב שטח הסוכה גם בשעות השמש. בסוכה חייבות להיות לפחות שלש דפנות, (כל אחת בגובה של 80 ס"מ מהקרקע וברוחב 56 ס"מ – שיעורי מינימום) כשהן יציבות ואינן מתנועעות ברוח. כל דבר שאדם נוהג לעשות בביתו – יעשה בסוכה, כגון: לימוד, קבלת אורחים, שינה וכמובן סעודה, שהיא העיקר ועליה מברכים: "אשר קדשנו... לישב בסוכה". הברכה נאמרת רק על סעודה שיש בה לחם או עוגה, ויש המברכים אותה גם על יין ההבדלה. (ביין הקידוש מברכים לישב בסוכה כיון שהקידוש הוא בהתחלת הסעודה). אדם המצטער בישיבתו בסוכה, באופן, שבמצב כזה היה יוצא מביתו ומחפש מקום אחר – מותר לו לצאת גם מסוכתו. הסוכה היא המצוה היחידה שהאדם מוקף בה מראשו ועד רגלו.

בס"ד

בית ספר "מורשה" – ברכיה

הלכה יומית לימים נוראים

ארבעת המינים – אתרוג, לולב, 3 הדסים, 2 ערבות, שנוטלים ומנענעים אותם (עיין "נענועים") ביחד בחג הסוכות ומברכים עליהם. יש להקפיד על כשרותם, כגון: באתרוג – שיהיה שלם ללא כתמים, ושתהא מסורת על

פרדס זה שאינו "מורכב" בלימון. בלולב – שיהיה ישר, והעלה האמצעי שלו סגור. בהדס שיהיה "משולש" (עיין "הדס משולש"). ובכל המינים כולם שלא יהיו קטומים בראשם. באתרוג במיוחד מקפידים שיהיה "הדר" – יפה בצורתו ונקי מפגמים וכתמים. יש המהדרין לברך על אתרוגים שגדלו במטעים שונים שיש עליהם מסורת, ובמיוחד על אלה שגדלו באיטליה (במחוז קאלאבריה) בגלל המסורת רבת השנים שמטעי האתרוגים שם הם בלתי מורכבים, וכן נאמרו בזה טעמים נוספים. יש לאגוד ביחד את הלולב עם ההדסים והערבות. האגידה נעשית בערב חג הסוכות ונהוג לעשות זאת בסוכה.

הדס משולש – הדס שעליו גדלים באופן ששלשה עלים או יותר יוצאים מנקודה אחת לרוב ארכו (ולפחות – מעל 12 ס"מ מראשו ולמטה). רק הדס כזה כשר עבור ארבעת המינים. הדס שאינו משולש נקרא "הדס שוטה".

נענועים – הנענועים מהווים את שלימות מצות נטילת לולב. סדר הנענועים (3 לכל כיוון): לדרום (קרן דרומית מזרחית), לצפון (קרן צפונית מזרחית), למזרח, למעלה, למטה, למערב (שני נענועים לקרן מערבית דרומית ואחד לאמצע המערב). הנענועים נעשים לאחר ברכת הלולב, ובקטעים מסוימים באמירת ההלל, ויש בהם מנהגים שונים בעדות ישראל.

חול המועד – 6 הימים שבין יום א' של חג הסוכות לבין שמיני עצרת ושמחת תורה, ו-5 הימים שבין יום א' של חג הפסח לבין שביעי של פסח. (בחז"ל, שיו"ט הראשון הוא בן 2 ימים יש רק 5 ימי חול המועד בסוכות ו-4 ימים בפסח). ימי חול המועד מותרים במלאכות מסוימות הנעשות לצורך החג או כדי למנוע הפסד. כמו כן יש בהם את מצוות החג (ישיבת סוכה, ארבעת המינים בסוכות ואיסור חמץ בפסח) וכן יש בהם מצות שמחה, אמירת הלל, תפלת מוסף ועוד.

בס"ד

בית ספר "מורשה" – ברכיה

הלכה יומית לימים נוראים

שמחת בית השואבה – שמחה עצומה (יתירה על שמחת החג הרגילה) שהיו עושים בבית המקדש בחול המועד סוכות, עיקר השמחה היה בבית השואבה. כשהיו שואבים את המים לקיום מצות "ניסוך המים" שבימי חג הסוכות. ואמרו חז"ל: "מי שלא ראה שמחת בית השואבה, לא ראה שמחה מימיו". בשמחה זו היו משתמשים בחליל וכלי זמר והיו עושים מקום מיוחד גם לנשים, שהיו באות עם כל הקהל לראות ולשמוע. גם בימינו נוהגים בקהילות ישראל לעשות שמחה מיוחדת בימי החג. "ולמה נקרא שמו שמחת בית השואבה – שמשם שואבים רוח הקודש".

הושענא רבה – היום האחרון של חול המועד סוכות בו מסתיים הדין של הימים הנוראים. ביום זה מרבים באמירת תפלות בענייני הגאולה ופיוטים הפותחים במלה: "הושענא", וחובטים 5 ערבות בקרקע, כמנהג הנביאים. בליל הושענא רבא נוהגים להיות ערים כל הלילה ולומר את כל ספר דברים ואת כל ספר התהילים.

מיום א' דראש חדש אלול ועד יום הושענא רבה יש 51 ימים כמנין "הושענא".

שמיני עצרת ושמחת תורה – היום השמיני של סוכות הוא חג בפני עצמו הנקרא "שמיני עצרת". בארץ ישראל חוגגים ביום זה גם את חג "שמחת תורה" לסיום קריאת כל התורה, ואילו בחו"ל חוגגים את "שמחת תורה" למחרתו.

הקפות – בשמחת תורה (ובשמיני עצרת – בחו"ל) רוקדים ביחד עם ספרי התורה, מסביב לבימת הקריאה, בעת הריקודים מקיפים את הבימה שבע פעמים. השמחה בשמחת תורה מקיפה גם יהודים כאלו שאינם לומדים תורה כל השנה, כי כל יהודי קשור לתורה מצד נשמתו.

חתן תורה – כינוי למי שמוזמן לעלות לתורה בקריאת הקטע האחרון של פרשת "ברכה" בשמחת תורה, כלומר בסיום המחזור של קריאת חמשה חומשי תורה.

חתן בראשית – כינוי למי שמוזמן לעלות לתורה בקריאת הקטע הראשון של פרשת "בראשית" בשמחת תורה, בהתחלת המחזור החדש. שהרי מיד עם סיום התורה בשמחת תורה מתחילים אותה שוב מחדש, "מתכיפין התחלה להשלמה".

אסרו חג – היום שלמחרת 3 הרגלים שהוא עדיין אסור (= קשור) לחג. מקורו של השם הוא הפסוק בתהלים "אסרו חג בעבותים", ממנו דרשו חז"ל שיש להוסיף יום אחד של חול על החג, ולהרבות בו באכילה ושתייה של מצוה.

